

**İİBF Mezun Adaylarının İş Bulma Ümitlerini Etkileyen Faktörler
Üzerine Nicel Bir Araştırma**

*A Quantitative Research on the Factors Affecting the Feas Candidates'
Hopes of Finding Job*

Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİR

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Gaziosmanpaşa University Faculty of Economics and Administrative Sciences

Labor Economic and Industrial Relationships Department

ozlem.demir@gop.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Gülçin TAŐKIRAN

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Gaziosmanpaşa University Faculty of Economics and Administrative Sciences

Labor Economic and Industrial Relationships Department

gulcin.taskiran@gop.edu.tr

Ocak 2018, Cilt 9, Sayı 1, Sayfa: 42-57

January 2018, Volume 9, Number 1, Page: 42-57

P-ISSN: 2146-0000

E-ISSN: 2146-7854

İMTİYAZ SAHİBİ / OWNER OF THE JOURNAL

Abdurrahim ŞENOCAK
(ÇASGEM Adına / On Behalf of the ÇASGEM)

EDİTÖR / EDITOR IN CHIEF

Dr. Elif ÇELİK

EDİTÖR YARDIMCISI/ASSOCIATE EDITOR

Berna YAZAR ASLAN

TARANDIĞIMIZ İNDEKSLER / INDEXES

ECONLI T - USA
CABELL'S DIRECTORIES - USA
ASOS İNDEKS - TR
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL - PL
KWS NET LABOUR JOURNALS INDEX - USA

YAYIN TÜRÜ / TYPE of PUBLICATION

PERIODICAL - ULUSLARARASI SÜRELİ YAYIN

YAYIN ARALIĞI / FREQUENCY of PUBLICATION

6 AYLIK - TWICE A YEAR

DİLİ / LANGUAGE

TÜRKÇE ve İNGİLİZCE - *TURKISH and ENGLISH*

PRINT ISSN

2146 - 0000

E - ISSN

2146 - 7854

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Dr. Serhat AYRIM - ÇSGB
Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Özlem ÇAKIR - Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Merve ÖZAYDIN- Gazi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nergis DAMA - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Elif ÇELİK - ÇASGEM

ULUSLARARASI DANIŞMA KURULU / INTERNATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Yener ALTUNBAŞ *Bangor University - UK*
Prof. Dr. Mehmet DEMİRBAĞ *University of Sheffield - UK*
Prof. Dr. Shahrokh Waleck DALPOUR *University of Maine - USA*
Prof. Dr. Tayo FASOYIN *Cornell University - USA*
Prof. Dr. Paul Leonard GALLINA *Université Bishop's University - CA*
Prof. Dr. Douglas L. KRUSE *Rutgers, The State University of New Jersey - USA*
Prof. Dr. Özay MEHMET *University of Carleton - CA*
Prof. Dr. Theo NICHOLS *University of Cardiff - UK*
Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN *Brunel University - UK*
Prof. Dr. Yıldırım YILDIRIM *Syracuse University - USA*
Doç. Dr. Kevin FARNSWORTH *University of Sheffield - UK*
Doç. Dr. Alper KARA *University of Hull - UK*
Dr. Sürhan ÇAM *University of Cardiff - UK*

ULUSAL DANIŞMA KURULU / NATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR *Türkiye Bilimler Akademisi*
Prof. Dr. Cihangir AKIN *Yalova Üniversitesi*
Prof. Dr. Yusuf ALPER *Uludağ Üniversitesi*
Prof. Dr. Onur Ender ASLAN *TODAİE*
Prof. Dr. İbrahim AYDINLI *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi*
Prof. Dr. Mustafa AYKAÇ *Kırklareli Üniversitesi*
Prof. Dr. Mehmet BARCA *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi*
Prof. Dr. Aydın BAŞBUĞ *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi*
Prof. Dr. Eyüp BEDİR *Gazi Üniversitesi*
Prof. Dr. Vedat BİLGİN *TBMM*
Prof. Dr. Özlem ÇAKIR *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Prof. Dr. Erdal ÇELİK *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Prof. Dr. Toker DERELİ *Işık Üniversitesi*
Prof. Dr. Gonca BAYRAKTAR DURGUN *Gazi Üniversitesi*
Prof. Dr. E. Murat ENGİN *Galatasaray Üniversitesi*
Prof. Dr. Bülent ERDEM *Cumhuriyet Üniversitesi*
Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ *İstanbul Şehir Üniversitesi*
Prof. Dr. Halis Yunus ERSÖZ *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Seyfettin GÜRSEL *Bahçeşehir Üniversitesi*
Prof. Dr. Nükhet HOTAR *TBMM*
Prof. Dr. Erdal Tanas KARAGÖL *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*
Prof. Dr. Aşkın KESER *Uludağ Üniversitesi*
Prof. Dr. Tamer KOÇEL *İstanbul Kültür Üniversitesi*
Prof. Dr. Metin KUTAL *Gedik Üniversitesi*
Prof. Dr. Adnan MAHİROĞULLARI *Cumhuriyet Üniversitesi*
Prof. Dr. Ahmet MAKAL *Ankara Üniversitesi*
Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU *Çankaya Üniversitesi*
Prof. Dr. Sedat MURAT *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Süleyman ÖZDEMİR *Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi*
Prof. Dr. Ahmet SELAMOĞLU *Kocaeli Üniversitesi*
Prof. Dr. Haluk Hadi SÜMER *Selçuk Üniversitesi*
Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU *Atılım Üniversitesi*
Prof. Dr. İnsan TUNALI *Koç Üniversitesi*

Prof. Dr. Fatih UŐAN Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Cavide Bedia UYARGİL İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Recep VARÇIN Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Erinq YELDAN İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Engin YILDIRIM Anayasa Mahkemesi
Doç. Dr. Yücel UYANIK Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Erdinç YAZICI Gazi Üniversitesi

**Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazar(lar)ına aittir.
Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.**

*All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited.*

İİBF Mezun Adaylarının İş Bulma Ümitlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Nicel Bir Araştırma¹

A Quantitative Research on the Factors Affecting the Feas Candidates' Hopes of Finding Job

Özlem DEMİR²

Gülçin TAŞKIRAN³

Öz

Ülkemizde genç işsizliği, toplam işsizlik oranına göre oldukça yüksektir. Özellikle eğitilmiş gençlerin işsizliği kapsamında İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) sayılarının artması ile İİBF mezunlarının işsizliği dikkat çekici boyutlara ulaşmıştır. Bu çalışma ile bir kamu üniversitesinin İİBF son sınıfta eğitim gören öğrencilerin (mezun adayların) "iş bulma ümitleri"ni etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında toplam 41 soru ile bir anket oluşturulmuş ve 251 öğrenciye uygulanmıştır. Nitel değişkenler için çapraz tablolar oluşturularak ilgili değişkenler arasındaki ilişkiler için Ki-kare testi kullanılmış, "p" değerleri 0.05'in altında hesaplandığında istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir. Hesaplamalar hazır istatistik yazılımı (IBM SPSS Statistics 19) ile yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, demografik değişkenler, akademik başarı düzeyleri, mezun olunan bölümden memnuniyet durumu, mezun olunan bölümü tercih etme nedenleri gibi birçok değişkenin öğrencilerin "iş bulma ümitleri"ni etkilediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, Genç İşsizliği, Eğitilmiş İşsizliği.

Abstract

In our country, young unemployment is rather high compared to the total unemployment rate. Particularly, the unemployment of Faculty of Economics and Administrative Sciences (FEAS) graduates has become remarkable with the increase of the number of FEAS within the unemployment of educated youth. This study aims to determine the factors affecting "the hope of finding job" of the senior students (graduate candidates) in a FEAS of a state university. Within the study, a survey is formed with 41 questions in total and conducted with 251 students. By creating cross tables for qualitative variables, chi-square test is used to determine the relation between the variables, when "p" values are calculated under 0.05, it is considered statistically significant. Calculations are done with shelf wares (IBM SPSS Statistics 19). According to the findings, it is understood that a lot of variables, like demographic variables, levels of academic success, satisfaction with the department that graduated from, and the reasons to choose the department that graduated from are affecting the students' "hope of finding job".

Key Words: Unemployment, Youth Unemployment, Educated Unemployment.

¹ Bu çalışma, II.Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi 2017'de sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

² Dr. Öğr. Üyesi Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, ozlem.demir@gop.edu.tr

³ Dr. Öğr. Üyesi Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, gulcin.taskiran@gop.edu.tr

GİRİŞ

İşsizlik tüm dünya genelinde yalnızca emek piyasalarının değil, tüm sosyal hayatın en önemli sorunlarından biridir. Her geçen gün büyüyen bu sorun farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip ülkelerde farklı düzeylerde hissedilmektedir. Erken kapitalistleşmiş ülkelerin iktisadi imkanlarını işsizlikle mücadelede daha etkin kullanma isteği veya tercihi işsizlik deneyimlenirken işsiz birey açısından sonuçlarının daha ağır olmasını engelleyebilmektedir. Özellikle Türkiye gibi geç kapitalistleşmiş ülkelerde ise işsizliğin sonuçlarını deneyimlemek, işsiz kalınan süreçte ekonomik desteğin olmaması ya da çok az olması sebebiyle sonuçlarını daha da ağır hale getirebilmektedir.

Günümüzde bireylerin iş sahibi olması özellikle de eğitimini aldığı alanda çalışma imkanına kavuşması büyük bir ayrıcalık anlamına gelmektedir. İş sahibi olmak bireylerin hem kendi yaşamlarını idame ettirmesi hem de bakmakla yükümlü oldukları kişilerin yaşamlarını idame ettirmesi anlamında para kazanmanın ötesinde kişiye bir takım psikolojik/sosyo-psikolojik unsurlar (statü, saygınlık, toplum içinde değer görme, kendini gerçekleştirme...vb) sağlaması bakımından da önemlidir. Ancak işsizliğin yüksek olduğu Türkiyegibi ülkelerde ise milyonlarca kişi işsizliğin ağır sonuçları ile karşı karşıya kalmakta yoksulluk olgusu ile birlikte psikolojik ve fizyolojik sorunlar yaşamaktadır.

Türkiye'nin genç nüfusu yoğun olan bir ülke olması, işgücü açısından dinamik bir yapı oluştururken bu fırsatın aktif hale dönüştürülememesi daha derin sosyo-ekonomik sorunları beraberinde getirmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre genç nüfus (15-24 yaş) işsizlik oranı yüzde 21,4 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2017). Genç nüfusun işsizlikle karşı karşıya kalması büyük bir tehlike oluştururken, işsizlik sorunu özellikle eğitilmiş gençleri de etkilemektedir. İş sahibi olmak adına her yıl milyonlarca genç üniversite sınavına girmekte ve üniversitelerde okumaktadır. Ancak üniversite mezunu olmak bu sorunu çözmede yetersiz kalmaktadır. Üniversite bünyesinde gençlerin yoğun olarak talep ettiği fakültelerin başında İİBF ve türevi fakülteler gelmektedir. Bu nedenle İİBF mezun sayısındaki artışın işgücü piyasasında istihdam açığının oldukça üzerinde olması, işsizlik sorununu beraberinde getirmektedir.

Çalışmada öncelikle genel olarak işsizlik kavramı, işsizliğin ve genç işsizliğin boyutları hakkında bilgi verilmektedir. Daha sonra eğitilmişlerin işsizliği bağlamında İİBF'lerin işsizliği değerlendirilmiştir. Son olarak İİBF son sınıf mezun adayları gençlerin, iş bulma ümitlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacını taşıyan bir araştırma ile gençlerin işsizlik kaygısı ve iş bulma ümitlerini etkileyen değişkenleri içeren bulgulara yer verilmiştir.

1.Genel Olarak İşsizlik ve Genç İşsizliğin Boyutu

Tarihsel süreçte işsizlik sorunu kapitalizmin küresel krizlerinin temel karakteristiklerinden birisi olmuştur. 1929 krizinde de, 1973 petrol kriziyle tetiklenen stagflasyonist küresel kriz sürecinde de, 2008'de tüm dünyayı etkisi altına alan kriz dalgasında da işsizlik, ekonomik sorun olmanın da ötesine geçerek öncelikle çözülmesi gereken temel toplumsal sorunlardan birisi haline dönüşmüştür (Gençler,

2011: 3). Son yıllarda ekonomik büyüme olsa da büyümenin istihdam alanları yaratamaması başka bir ifade ile istihdamsız büyüme işgücü piyasasını olumsuz yönde etkilemekte ve işsizlik oranını yükseltmektedir.

Farklı ülkelerde farklı şekillerde deneyimlense de, işsizlik bir gelir yoksunluğudur ve bireyi yoksullaştıran bir etkiye sahiptir. İşsiz birey tanımı Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization- ILO)'nün 1982'de yaptığı tanımlamaya göre; Belli bir yaşta, belli bir zaman diliminde: a) "iş olmayan", ör. ücretli bir işte veya kendi işinde çalışmayan; b) "o sırada iş için uygun", ör. belli bir zaman diliminde ücretli iş veya kendi işi için uygun; c) "iş arayan", ör. belli bir zaman döneminde iş bulmak için belli girişimlerde bulunmuş tüm kişileri kapsamaktadır (ILO, 1982: 4). ILO verilerine göre dünya genelinde 2016 küresel işsizlik oranı yüzde 5,8'dir. Bu oran 197,7 milyon kişinin işsiz olduğu anlamına gelmektedir (ILO, 2017: 6). Ayrıca ILO'nun "Dünyada İstihdam ve Toplumsal Durum-Eğilimler 2017" raporuna göre 2017 yılında işsiz sayısı küresel ölçekte 201 milyonun üzerinde olacaktır. Ayrıca işgücündeki artış yaratılan iş sayısından fazla olduğu için 2018 yılında bu rakama 2,7 milyon işsiz daha eklenmesi beklenmektedir (ILO, 2017: 1).

Türkiye'de ise TÜİK'in tanımlamasına göre referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 15 gün içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildir. TÜİK Mart 2017 verilerine göre Türkiye'deki genel işsizlik oranı ise yüzde 11,7'dir. Bu rakamların gücümüş, umudunu yitirmiş ve iş aramaktan vazgeçmiş kişileri kapsamadığı düşünüldüğünde işsizliğin boyutlarının çok daha büyük olduğu söylenebilir. Geniş tanımlı işsizlik oranı bağlamında Türkiye'deki işsizlik oranı incelendiğinde ümitsiz işsizler, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar, zamana bağlı eksik istihdam edilenler ve mevsimlik çalışanlar da işsizlik oranına eklendiğinde Şubat 2017 itibariyle toplam işsizlik oranı yüzde 20,9 olarak görülmektedir (DİSK-AR, 2017).

İşsizliğin yanı sıra genç işsizlik, eğitimli işsizlik gibi kavramlar da son dönemlerde sıkça rastlanan makroekonomik sorunlar arasında yer almaktadır (Çondur ve Bölükbaş, 2014: 81). ILO verilerine göre 2015'te yüzde 12,9 olan küresel genç işsizliği oranı, 2016'da yüzde 13,1'e ulaştı. ILO 2017'de ise değişim öngörmüyor (ILO, 2016: 6).

TÜİK verilerine göre genç işsizlik oranı Mart 2017 verilerine göre yüzde 21,4 olarak gerçekleşmiştir. Ne eğitimde ne de istihdamda olanların oranı ise aynı dönem için yüzde 23 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye hem genel işsizlik oranları hem de genç işsizlik oranları konusunda dünya genelindeki işsizlik verilerini neredeyse ikiye katlamış durumdadır.

Türkiye emek piyasasının en önemli sorunlarından biri haline gelmiş olan 15-24 yaş arası gençlerin oluşturduğu bu kategoride yoğunlaşan işsizliğin nedenleri arasında, bu yaş grubunda eğitime katılma oranının artması, yeni işler yaratılmaması, tecrübe yoksunluğu, gençlerin niteliklerinin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verememesi sayılmaktadır. Sayılan nedenlerden gençlerin eğitime katılma oranının artması dışındakilerin, belli politikalarla çözülmesi

mümkün olmasına rağmen çözülmemesi/çözülememesi, küresel işsizlikten en fazla gençlerin etkilenmesine neden olmaktadır (Erdayı, 2009: 134).

İstihdam edilme, kişilerin ve özellikle de gençlerin sosyal kimliğini şekillendiren; yaşamlarını, bağımsızlıklarının gelişimini, gelirlerini, kendilerine saygılarını, sosyo-ekonomik ve politik vatandaşlıklarını düzenlemeleri için büyük bir öneme sahip olduğu için de genç işsizliği önemli bir tartışma konusudur (Taş ve Bilen, 2014; 53).

15-24 yaş arası gençlerin işsizlik oranları incelendiğinde, son 10 yıllık dönemde özellikle 2008 krizi döneminde yüzde 20.5'ten yüzde 25.3'e yükselen çok önemli bir artış dikkat çekmektedir. 2008 krizinin 15-24 yaş arası gençleri yoğun bir şekilde etkilediği görülmektedir. 2017 Mart dönemi itibariyle yüzde 21.4 olan 15-24 yaş arası genç işsizlik oranı da, 2016 yılından beri gösterdiği artışla bu sorunun her geçen gün büyüdüğüne işaret etmektedir.

Tablo 1: Türkiye'de Genç İşsizlik Oranları- 2006 -2017 Mart

Yıllar	15-24 Yaş
2006	19.1
2007	20.0
2008	20.5
2009	25.3
2010	21.7
2011	18.4
2012	17.5
2013	18.7
2014	17.9
2015	18.5
2016	19.6
2017- Mart	21.4

Kaynak: TÜİK Hane Halkı İşgücü Anketlerinden derlenmiştir.

Türkiye'de genç işsizliğinin toplam işsizliğe göre daha yüksek olmasının nesnel nedenleri var olmakla beraber, en önemli nedeninin ise gençlerin büyük kısmının ilk kez iş arıyor olmasıdır. Ayrıca genç işsizlik oranının yüksek olması ise istihdamın istikrarsızlığının göstergesi olarak da yorumlanmaktadır (Gürsel ve Ulusoy, 1999: 100).

Genç işsizliği önemli bir sorun olmakla birlikte, eğitilmiş gençlerin işsizliği Türkiye'de genç işsizlerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Eğitim seviyesinin ve işgücünün niteliğinin yükseltilmesi işsizlikle mücadelede yeterli olmamıştır. 2001 krizinden sonra ortaya çıkan yüksek işsizlikten eğitilmiş işgücü de büyük oranda etkilenmiştir. Yüksek eğitimlilerde işsizlik 90'lı yıllarda yüzde 7'ler civarında gerçekleşmiştir. 2001 krizinden sonra bu oran yüzde 11'in üzerine çıkmıştır (Kıçır, 2017: 1377).

2001 Krizi'nin üniversite mezunu nüfusun istihdam durumuna olumsuz etkisi büyük olmuştur. 2000 yılında 143 bin olan üniversite mezunu işsiz sayısı kriz sonrası dönemde (2002 yılında) yaklaşık iki kat artarak 267 bine yükselmiştir. Aynı dönemde üniversite mezunu işsizlik oranı yüzde 7'den yüzde 11,1'e yükselmiştir. Benzer bir olumsuz durum 2008 Küresel Ekonomik Krizi sonrasında da yaşanmıştır. Kriz sonrasında (2009 yılında) üniversite mezunu işsiz sayısı yaklaşık 100 bin artışla 459 bine yükselmiş, işsizlik oranı da yüzde 12,1 olmuştur (ARMER, 2015).

Genç işsizliği özellikle istihdam kapasitesindeki sınırlılıktan kaynaklanmakta, zayıf istihdam kapasitesinin alt yapısında ise ekonomik sorunlar yatmaktadır. Ekonomideki rekabet gücünü artırmak için düşük ücretlere bağımlı olan ve verimlilik artışını sadece kapasite kullanımını artırmaya veya işçi çıkarmaya dayandıran endüstrileşme politikaları, yatırım oranlarını, ekonominin büyüme potansiyelini ve sonuçta istihdam yaratma kapasitesini sınırlamaktadır (İzgi, 2012: 301). Ekonominin istihdam yaratamaması başka bir deyişle istihdamsız büyüme en çok işgücü piyasasına ilk kez girecek olan tecrübesiz gençleri etkilemekte, işsizlik olgusu ile karşı karşıya bırakmaktadır.

İşsizlik sorunu ile karşı karşıya kalan gençler için işsizlik, başarısızlık ve yenilgi durumu olarak görülmekte onu toplumdaki uzaklaştırırken bir takım marjinal sapmaları da beraberinde getirmektedir. ABD'de yapılan bir araştırmada 1958-1990 yılları arasında genç işsizliği ve suç oranı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre genç işsizliğindeki yıllık değişim ile gençler arasındaki suç işleme oranı arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (İş Hukuku Enstitüsü, 2006).

2. Eğitilmişlerin İşsizliği Bağlamında İİBF Mezunları

Eğitilmiş işsizliği Türkiye'de önemli sorun olmaya halen devam etmektedir. Ancak bu eğitilmişler arasında bazı bölüm ya da fakülte mezunları diğer eğitilmiş işsizlerin oranlarıyla kıyaslandığında çok daha fazla mağdur olmaktadır. Mezun olunan bölümlerden mezun olan öğrenci sayısı arttıkça ve bu orana uygun bir emek talebi yaratılmadıkça sorun da her geçen gün büyümektedir.

TÜİK verilerine göre eğitim durumuna göre işsizlerin son 10 yıl içindeki değişimi incelendiğinde yüksekokul veya fakülte mezunlarının işsizlik oranı bazı yıllarda küçük düşüşler yaşasa da genel itibarıyla artış eğilimi göstermektedir.

Tablo 2:Türkiye’de Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranının Yıllar İtibariyle Değişimi, 2006- 2016

Yıl	Okuma yazma Bilmeyen	Okuma yazma bilen Fakat bir okul Bitirmeyen	İlkokul	Ortaokul veya dengi Meslek okul	Genel lise	Lise dengi Meslek okul	Yüksekokul veya Fakülte	İlköğretim
2006	4,8	9,3	9,1	11,2	14,0	11,8	9,6	15,2
2007	5,2	10,6	8,7	10,2	13,9	12,0	9,7	16,8
2008	6,3	12,1	9,4	10,9	14,1	11,7	10,3	17,7
2009	8,0	15,3	12,2	14,0	18,0	15,6	12,1	22,2
2010	6,0	12,5	10,0	11,5	15,9	13,2	11,0	18,3
2011	4,6	10,7	7,8	9,5	12,6	11,0	10,4	14,3
2012	3,9	10,0	7,0	9,0	11,8	10,1	10,1	14,0
2013	4,9	10,7	7,5	9,1	12,0	10,5	10,3	14,8
2014	6,3	11,1	7,8	9,0	11,9	10,6	10,6	13,9
2015	5,3	11,5	8,2	10,1	12,4	10,2	11,0	14,7
2016	5,7	11,7	8,5	10,4	13,4	11,6	12,0	14,6

Kaynak: TÜİK Hane Halkı İşgücü Anketlerinden derlenmiştir.

2016 yılı işsizlik verileriyle kıyaslandığında, Türkiye’de yüzde 10.9 olan genel işsizlik oranının karşısında yüksekokul veya fakülte mezunu işsizliği yüzde 12 ile dikkat çekmektedir.

Türkiye’de bir süredir beyaz yakalı işsizliği üzerinden tartışılan bu konu birçok meslek grubundan insanı etkilemektedir. Bora vd. yaptığı nitel araştırmada mühendislikten gazeteciliğe, öğretmenlikten avukatlığa kadar birçok meslekten işsizin uzun süreli işsizliği deneyimlediğine dikkat çekmektedir. Beyaz yakalı/ eğitilmiş/yüksekokul veya üniversite mezunu birçok insan ya mezun olduktan sonra ya da uzun yıllar çalıştıktan sonra uzun süreli işsizliğe maruz kalmışlardır. Bu minvalde “Boşuna mı Okuduk” adı altında ironik ama bir o kadar gerçekçi bir sorunun araştırmanın adı haline getirilmesi de aslında birçok eğitilmiş işsizin kendisine sorduğu bir soruyu teorik ve günlük pratik ışığında yeniden görmemize fırsat vermektedir (Bora vd. 2013:7- 13).

Öztürk vd. nin 114 üniversite öğrencisi ile yaptıkları araştırmada öğrencilerin bölümlerini tercih etme nedenlerinden en önemlisinin mezun olunca iş bulma kolaylığı sağlayacak olduğunu düşünmeleridir (Öztürk vd., 2017: 342). Dursun ve Aytaç’ın -farklı fakülte ve meslek yüksek okullarından son sınıfta öğrenim gören 315 öğrencinin örneklemini oluşturduğu- çalışmalarında da, mezun olduktan sonra iş bulma konusunda ümidi olmayan öğrencilerin sürekli ve durumluk kaygı ile umutsuzluk düzeyleri, iş bulma konusunda ümidi olanlara göre oldukça yüksek bulunmuştur (Dursun ve Aytaç, 2009: 81).

Eğitilmiş işsizler arasında özellikle İİBF mezunları Türkiye’deki diğer fakülte mezunlarıyla kıyaslandığında hem işgücü hem de işsizlik oranı açısından oldukça dikkate değer veriler sunmaktadır. TBMM Araştırma Merkezi(ARMER) tarafından 2015’te yapılan üniversite mezunu nüfusun işgücü durumu araştırmasına göre İş ve Yönetim alanı içerisinde değerlendirilen İİBF mezunları 2013 yılı itibariyle 1.506 bin kişiyle, 5.388 bin toplam üniversite mezunu işgücünün neredeyse yüzde 28’ini oluşturmaktadır. Ancak işsizlik oranları incelendiğinde ise, 2013’teki üniversite mezunu işsizlik oranı yüzde 12,3, iş ve yönetim mezunu olanların işsizlik oranı ise 13,5’tir.

Tablo 3: Türkiye’de Mezun Olunan Alana Göre Üniversite Mezunu Nüfusun İşgücü Durumu- (2013)
(Bin kişi)

Mezun Olunan Alan	İşgücü	İşsiz	İşsizlik Oranı (%)
Öğretmen Eğitimi ve Eğitim Bilimleri	798	59	7,4
Sanat	158	25	15,9
Beşeri Bilimler	260	26	9,8
Sosyal Bilimler ve Davranış Bilimleri	412	41	10,0
Gazetecilik ve Enformasyon	14	2	13,2
İş ve Yönetim	1.506	203	13,5
Hukuk	112	7	6,0
Yaşam Bilimleri	66	10	14,5
Fizik Bilimleri	182	22	11,9
Matematik ve İstatistik	85	8	9,3
Bilgisayar	137	19	14,2
Mühendislik ve İşleri	540	46	8,4
İmalat ve İşleme	101	17	16,8
Mimarlık ve İnşaat	199	22	11,2
Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	134	16	12,2
Veterinerlik	56	3	4,7
Sağlık	349	8	2,4
Sosyal ve Kişisel Hizmetler	126	18	14,3
Ulaştırma Hizmetleri ve Çevre Koruma	23	3	14,1
Güvenlik Hizmetleri	130	3	2,1
TOPLAM	5.388	557	10,3

Kaynak: ARMER, Türkiye’de Üniversite Mezunu Nüfusun İşgücü Durumu Raporu, 2015

İİBF mezunlarının işsizlik oranı yüksek olmasına rağmen her yıl bu fakülte için açılan kontenjan sayılarının artırılması, AÖF ve ikinci üniversitelerde de iş ve yönetim alanına dahil olan bölümlerin yer alması da bu alandan mezun olan öğrenci sayılarını arttırmakta, buna bağlı olarak bu alan mezunlarının işgücü ve işsizlik oranları da artmaktadır. Öyle ki, işsiz İİBF’lilerin sayısı doksan ülkenin nüfusunu aşan bir hal almıştır (Bülbül, 2014). Ancak işgücü piyasasında istihdam alanları (özellikle kamu sektöründe) mezun sayısını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bu

nedenle gençlerin işe yerleşme süreleri uzamakta ya da eğitim aldıkları alanın dışında farklı işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Geleceğe ilişkin belirsizlik üniversite eğitimine devam eden gençlerin kaygılarını artırmakta, hayal kırıklığı yaratmakta ve iş bulma ümitlerini kuşkusuz olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal ve Söylemez'in İİBF'nde öğrenim gören 3'üncü ve 4'üncü sınıf öğrencilerinin gelecekle ilgili bireysel kariyer planlamalarına etki eden faktörleri belirlenmeye çalıştıkları çalışmalarında öğrencilerin kariyer tercihlerinde öğrenim gördükleri eğitim kurumlarının da etkisi olduğu sonucuna varılmıştır(Sosyal ve Söylemez, 2014: 36).

İşsizlik yoksulluk getirici bir durum olup bireyler üzerinde olumsuz etkilere yol açsa da, bir mesleğin eğitimini alan, uzun dönem beşeri sermaye yatırımı yapıp ardından işsiz kalan bireyler için durum maliyeti yüksek bir olumsuzluk olarak deneyimlenmektedir.

Ayrıca genç nüfusun toplam nüfus içindeki payının yüksek olması ülkenin gelecekteki potansiyelini göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Bu potansiyelin iyi bir eğitim sistemi ve eğitim-istihdam ilişkisinin iyi işlediği bir yapı içerisinde teşviki gereklidir. Ancak eğitim-istihdam ilişkisinin iyi kurgulanmadan sadece potansiyeli artırmak, daha fazla gençlerde atalet oranı şeklinde geri dönmektedir (Işık, 2016: 142). Yani ne istihdam da ne de eğitimde olmayan genç nüfusun artması tehlikesi söz konusu olmaktadır. Nitekim Kiraz ve Kurul'un işsiz öğretmenler ile yürüttükleri nitel görüşmelere dayanan çalışmalarında işsiz öğretmenlerin, düşük ücretli, geçici, kesintili, güvencesiz işleri yapmak zorunda kaldıkları görülmektedir (Kiraz ve Kurul, 2018: 270) . Üniversite okumanın sadece diplomalı işsizlik şeklinde vuku bulacağı inancı, gençleri eğitim sisteminden uzaklaştırmakta ve bu anlamda umutsuzluğa düşürmektedir.

3. Araştırmanın Yöntemi

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile bir kamu üniversitesinin İİBF son sınıfta eğitim gören öğrencilerin (mezun adaylarının) "iş bulma ümitleri"nin, demografik değişkenler, akademik başarı düzeyleri, mezun olunan bölümden memnuniyet durumu, mezun olunan bölümü tercih etme nedenleri gibi birçok değişkene göre farklılık veya benzerlik gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

3.2.Araştırmanın Önemi

Bireyin istihdam edilebilirliği artıran en önemli etmenlerden biri kuşkusuz eğitim düzeyidir. İşgücü piyasasında rekabet avantajı sunmaktadır. Ancak ülkemizde işsizlik önemli bir sorun olmakta birlikte özellikle eğitilmiş (yükseköğretim mezunu) işsizlik sosyal bir olgu olarak derinleşen sorunları (bireysel ve toplumsal) beraberinde getirmektedir. Eğitilmiş işsizlik içinde özellikle İİBF mezunlarının işsizliği dikkat çekici boyutlara ulaşmıştır. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın çözülmesi gereken bir toplumsal sorun olarak detayların ortaya koyulması ve özellikle İİBF son sınıf mezun adayları açısından işsizlik olgusu ve bu kapsamda iş bulma ümitlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi gerekmektedir.

3.3.Araştırmanın Kapsamı

Çalışma kapsamında toplam 41 soru ile bir anket oluşturulmuş ve ana kütle 824 öğrenci olup örneklem olarak 251 öğrenciye (İşletme bölüm, Kamu Yönetimi, İktisat

Bölümü, Maliye Bölümü, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bölümü) anket uygulanmıştır. Örneklem sayısı, her bir madde sayısı başına en az beş katı olması gerektiğinden (Alpar, 2011:28), toplamda 258 İİBF son sınıf öğrencilerine uygulanmış ancak 7 anket formu cevap verilmeyen çok sayıda madde bulunduğu için analize dahil edilmemiştir.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada veriler sayı ve yüzde kullanılarak sunulmaktadır. Nitel değişkenler için çapraz tablolar oluşturularak ilgili değişkenler arasındaki ilişkiler için Ki-kare testi kullanılmıştır. Hesaplamalar hazır istatistik yazılımı (IBM SPSS 19) ile yapılmış ve öğrencilerin “iş bulma ümitleri” ile diğer değişkenler arasındaki istatistiksel olarak anlamlı olan sorular tespit edilerek değerlendirmeler yapılmıştır.

3.5. Araştırma Bulguları

3.5.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre frekans ve yüzde değerleri içeren dağılım Tablo 4’de verilmiştir. Buna göre öğrencilerin yüzde 57,4’ü “kadın”, yüzde 42,6’sı “erkek” dir.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Dağılım

Cinsiyet	n	%
Kadın	144	57,4
Erkek	107	42,6
Toplam	251	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş gruplarına dağılımını Tablo 5’de yer almaktadır. Özellikle üniversite eğitimi görenlerin genç nüfus kapsamında olması nedeni ile yüzde 98,8’i “18-30” yaş grubu arasındadır.

Tablo 5: Yaş Grubuna Göre Dağılım

Yaş grubu	n	%
18-30	248	98,8
31-40	3	1,2
41-50	0	0,0
50 +	0	0,0
Toplam	251	100,0

Öğrencilerin geldikleri yerleşim birimine göre dağılım içeren Tablo-6 verileri incelendiğinde önemli bir kısmının (yüzde 40) “büyük şehir”den geldiği görülmektedir. Öğrencilerin “iş bulma ümitleri” açısından önemli bir bölümünün büyük şehirden geliyor olması ve büyük şehirlerden gelenlerde dahi işsizlik kaygısının olması kentlerin istihdam üretme anlamında eski çekiciliğini yitirdiğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 6: Geldikleri Yerleşim Birimi

Yerleşim birimi	n	%
Büyük şehir	100	40,0
İl	58	22,8
İlçe	70	28,0
Köy	23	9,2
Toplam	251	100,0

Öğrencilerin aldıkları derslerden başarı oranları da iş bulma ümitlerini etkileyen faktörlerden biridir bu kapsamda Tablo-7’de akademik başarı düzeyleri verilmektedir. Öğrencilerin akademik başarı düzeyi yüzde72’lik bir oranla “60-74” arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Akademik Başarı Düzeyi

Puan aralığı	n	%
0-49	2	0,8
50-59	16	6,4
60-74	180	72,0
75-84	47	18,8
85-100	5	2,0
Toplam	250	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailesinde işsiz bireylerin olup olmadığı da ayrıca önemli bir faktördür. Ailesinde işsiz bireylerin olması işsizlik olgusunun kendilerinde yaratacağı etkiyi de kuşkusuz artırmaktadır. Tablo-8’de öğrencilerin ailesinde işsiz kimse var mı? sorusunun verilerini içermektedir. Veriler incelendiğinde öğrencilerin yüzde59,4’ünün ailesinde işsiz birey/bireylerin olduğu dikkat çekicidir.

Tablo 8: Ailenizde İşsiz Birey Oranı

Ailede işsiz var mı?	n	%
Evet	149	59,4
Hayır	102	40,6
Toplam	251	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin “mezun olacakları bölümü tercih etme nedenleri” kapsamında özellikle Tablo 9’da görüldüğü gibi “puanımın bu bölüme yetmesi” cevabıyüzde36,6 ile ilk sırada gelmektedir.

Tablo 9: Mezun Olacağınız Bölümü Tercih Etmeniz En Önemli Nedenleri

Bölüm tercih nedeni	n	%
Puanımın bu bölüme yetmesi	90	36,6
Kendi isteğimle	87	35,4
İş bulma olanağının yüksek olması	9	3,7
Kariyer elde etme	15	6,1
Öğretmen tavsiyesi	17	6,9
Arkadaş tavsiyesi	1	0,4
Aile isteği	24	9,8
Diğer	3	1,2
Toplam	246	100,0

Araştırmanın asıl amacını oluşturan ve bu kapsamda en etkin sorulardan biri ise “mezun olduktan sonra iş bulma ümidiniz var mı?” sorusudur. İİBF son sınıf öğrencilerin yüzde62,1’inin iş bulma ümidinin olmaması dikkat çekicidir.

Tekin- Tayfur ve Korkmaz’ın 441 dördüncü sınıf lisans öğrencisi ile yaptıkları araştırmanın bulgularına göre üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı vardır. İşsizlik kaygı düzeyi ile durumluk kaygı düzeyi arasında negatif, sürekli kaygı düzeyi, stres belirtileri ve depresyon arasında pozitif ilişki bulunmaktadır.

Tablo 10: Mezun Olduktan Sonra İş Bulma Ümidi

İş Bulma Ümidi	n	%
Evet	94	37,9
Hayır	154	62,1
Toplam	248	100,0

İİBF mezunu sayısının günden güne artması ve iş olanaklarının özellikle kamu sektöründe sınırlı olması bu fakültelerde okuyan öğrencilerin zaman zaman pişmanlık yaşadıkları ve başka bir fakülte tercih etmedikleri için kaygılandıkları da görülmektedir. Bu durum üzerine araştırma kapsamında sorulan sorulardan biri ise “Şimdiki aklınız olsaydı başka bir fakülte tercih eder miydiniz?” sorusudur. Tablo 11’de veriler incelendiğinde öğrencilerin yüzde66,8’i başka bir fakülte tercih ederdim yanıtını vermeleri okudukları bölümden memnun olmadıkları ve gelecek kaygısı yaşadıklarını doğrular niteliktedir.

Tablo 11: Başka Bir Fakülte Tercih Etme Durumu

Başka Fakülte Tercihi	n	%
Evet	167	66,8
Hayır	83	33,2
Toplam	250	100,0

İşsizlik öğrenciler üzerinde büyük bir kaygı yaratmakla birlikte fakülte mezun adaylarının işsizliğin nedenlerine ilişkin bakış açısı da konu kapsamında önemli bir veri olarak görülmektedir. Tablo 12’de bakıldığında öğrencilerin büyük bir kısmı (yüzde66,9’u) İİBF mezunlarında işsizliğin kaynağını, mezun sayısının fazla olması olarak değerlendirmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında sorulan diğer soruda ise öğrencilerin yüzde80’ini İİBF mezunu olmanın değersizleştiğini düşünmektedir.

Tablo 12: Sizce Özellikle İİBF Mezunlarında İşsizliğin En Önemli Kaynağı

İİBF işsizliği nedenleri	n	%
Eğitim sistemindeki yetersizlikler	39	15,7
Bireyin iş beğenmemesi	11	4,4
İİBF mezunlarının sayısının fazla olması	166	66,9
İşgücü piyasasında yanlış politikalar	26	10,5
Diğer	6	2,4
Toplam	248	100,0

3.5.2.Öğrencilerin İş Bulma Ümidini Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular

İİBF mezunlarının diplomalı işsizler ordusuna dönüşmesi mezun durumunda olan öğrencilerin de iş bulma ümitlerini etkilemektedir. Araştırma kapsamında öğrencilerin yüzde62’sinin iş bulma ümitlerinin olmaması tehlikenin boyutlarını göstermesi açısından önemlidir. Bu nedenle öğrencilerin iş bulma ümitlerini etkileyen faktörler incelendiğinde Tablo 13’de yer alan faktörler istatistiki analizler sonucu anlamlı bulunduğundan değerlendirmeye alınmış, diğer maddelere yer verilmemiştir.

Tablo 13: Mezun Olduktan Sonra İş Bulma Ümidini Etkileyen Faktörler

İş Bulma Ümidini Etkileyen Faktörler	Mezun olduktan sonra iş bulma ümidiniz var mı?						X ²	p	
	Evet			Hayır					
	n	Kolon %	Satır %	n	Kolon %	Satır %			
Akademik başarı düzeyiniz?	0 - 49	0	0	0	2	1,3	100	12,904	0,012
	50 - 59	3	3,2	20	12	7,8	80		
	60 - 74	61	64,9	34,3	117	76,5	65,7		
	75 - 84	27	28,7	57,4	20	13,1	42,6		
	85 - 100	3	3,2	60	2	1,3	40		
Şu anki iş arama durumunuzu belirtiniz?	İş aramıyorum	32	36,8	54,2	27	19,3	45,8	12,237	0,016
	En az üç aydır iş arıyorum	1	1,1	20	4	2,9	80		
	En az altı aydır iş arıyorum	3	3,4	75	1	0,7	25		
	İş aramaya mezun olduktan sonra başlayacağım	46	52,9	32,9	94	67,1	67,1		
	Mezun olduktan sonra bir süre iş aramayı	5	5,7	26,3	14	10	73,7		

	düşünmüyorum								
İş deneyimine sahip misiniz?	Evet	53	57	44,2	67	43,8	55,8	4,033	0,045
	Hayır	40	43	31,7	86	56,2	68,3		
Mezun olacağınız bölümden memnun musunuz?	Evet	76	80,9	43,7	98	63,6	56,3	8,263	0,004
	Hayır	18	19,1	24,3	56	36,4	75,7		
Şimdiki aklınız olsaydı başka bir fakülte tercih eder miydiniz?	Evet	54	57,4	32,9	110	71,9	67,1	5,448	0,020
	Hayır	40	42,6	48,2	43	28,1	51,8		
Mesleğinizle ilgili gerekli bilgi, yetkinlik ve donanımına sahip olarak mezun olacağınızı düşünüyor musunuz?	Evet	38	40,4	61,3	24	15,7	38,7	18,955	0,001
	Hayır	56	59,6	30,3	129	84,3	69,7		
Mezun olduktan sonra iş bulma ümidiniz var mı?	Evet	87	92,6	50	87	57,2	50	34,993	0,001
	Hayır	7	7,4	9,7	65	42,8	90,3		
İşveren konumunda olsaydınız kendinizi işe alır mıydınız?	Evet	87	92,6	40,8	126	81,8	59,2	5,550	0,018
	Hayır	7	7,4	20	28	18,2	80		
İİBF mezunu olmanın değersizleştiğini düşünüyor musun?	Evet	68	72,3	33,8	133	86,4	66,2	7,473	0,006
	Hayır	26	27,7	55,3	21	13,6	44,7		
Sizce ülkemizde işsizliğin en önemli nedeni nedir?	Ekonomik krizler	10	10,8	58,8	7	4,6	41,2	12,594	0,027
	Siyasi ortam	11	11,8	20	44	28,8	80		
	Teknoloji /otomasyon gelişmesi	2	2,2	50	2	1,3	50		
	Eğitim sistemindeki sorunlar	28	30,1	37,8	46	30,1	62,2		
	Bölümlerden ihtiyaç üzeri mezun verilmesi	38	40,9	44,7	47	30,7	55,3		
	Diğer	4	4,3	36,4	7	4,6	63,6		

Akademik başarı düzeyi "74-84" arasına olanların yüzde57,4'ünün, akademik başarı düzeyi "85-100" arasında olanların ise yüzde60'ının iş bulma ümidi vardır. Sonuç olarak akademik başarı yükseldikçe iş bulma ümidi artmaktadır.

İş bulma ümidini etkileyen ikinci faktör ise "iş arama durumu"na ilişkindir. İş aramaya başlamayanlar (67,1'inin iş bulma ümidi yok) ve mezuniyet sonrası iş aramayı bir süre düşünmeyenler (73,7'sinin iş bulma ümidi yok) iş bulma ümitleri daha azdır.

İş bulma ümidi ile iş deneyimine sahip olma arasında da ilişki vardır. Buna göre iş deneyimine sahip olmayanların iş bulma ümidi daha azdır. İş deneyimine sahip olmayanların yüzde68,3'ünün iş bulma ümidi yoktur.

Mezun olacağı bölümden memnun olmayanların yüzde75,7'sinin iş bulma ümidi yoktur. Özellikle okuduğu bölümden memnun olmak geleceğe ümitle bakma açısından da önemli bir faktör olarak değerlendirilmek mümkündür.

Mezun olacağı bölümden memnun olmayanların iş bulma ümitlerine paralel olarak bir diğer bulgu ise "başka fakülte tercih etmek isteyenlere" ilişkindir. Şimdiki aklım olsaydı başka fakülte tercih etmek isteyenlerin yüzde67,1'inin iş bulma ümidi yoktur.

Okudukları bölümden memnun olamamalarının en önemli nedenlerinden biri yeterli bilgi deneyim ve donanım ile mezun olmadıklarını düşünmekten ileri gelmektedir. Mesleki donanım ile mezun olmadığını düşünenlerin yüzde69,7'sinin iş bulma ümidi olmaması şaşırtıcı bir bulgu değildir.

İşveren konumunda olsaydınız kendilerini işe almayacakların yüzde80'inin iş bulma ümidi yoktur. Özellikle bu durumu; okudukları bölümünden yetersiz eğitim aldıklarını düşünmeleri ve işgücü piyasasına atıldıklarında gerekli donanıma sahip olmadıkları düşüncesinin bir sonucu olarak değerlendirmek mümkündür.

Öğrencilerin iş bulma ümidi etkileyen diğer bir faktör ise İİBF mezunu olmanın değersizleştiğini düşünmeleri ile ilgilidir. İş bulma ümidi olmayanların yüzde86,4'ü İİBF mezunu olmanın değersizleştiğini düşünmektedir.

İş bulma ümidini etkileyen en önemli faktörler arasında ülkedeki işsizliğin nedeni ile ilgilidir. Ülkemizde işsizliğin nedenin siyasi ortam diyenlerin yüzde80'inin, iş bulma ümidi olmamakla birlikte "eğitim sistemindeki sorunlar", "bölümlerin ihtiyaç üzeri mezun vermesi" gibi nedenler de öğrenciler iş bulma ümitlerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç

Günümüzde küresel düzeyde ve Türkiye kapsamında işsizlik olgusu büyük bir sorun olmakla birlikte özellikle genç işsizliği ve gençler içinde de eğitilmiş işsizliğin giderek arttığı görülmektedir. Türkiye'de her beş gençten birinin işsiz olduğu düşünüldüğünde çalışma hayatında yer alarak yeni bir sosyal kimlik elde etmek için mücadele veren gençler, sosyalleşme sürecinin dışına itilmektedir. Özellikle ülkelerin kalkınma sürecince itici güç olması beklenen gençlerin atıl kalması ülke ekonomisi için de büyük bir kayıp anlamına gelmektedir.

İİBF mezunlarının diplomalı işsizler ordusuna dönüşmesi mezun durumunda olan öğrencilerin de iş bulma ümitlerini etkilemektedir. Araştırma kapsamında öğrencilerin yüzde62'sinin iş bulma ümitlerinin olmaması tehlikenin boyutlarını göstermesi açısından önemlidir.

Araştırma bulgularına göre İİBF son sınıf öğrencilerinin iş bulma ümitlerini etkileyen faktörlere bakıldığında ise; akademik başarı düzeyleri, iş aramayı mezuniyet sonrasına bırakmaları, iş deneyimlerinin olmaması, mezun olacakları bölümden memnun olmamaları, meslekleri ile ilgili gerekli bilgi, yetkinlik ve donanıma sahip olarak mezun olacaklarını düşünmemeleri, İİBF mezunu olmanın değersizleştiğini düşünmeleri, özellikle ülkedeki siyasi ortam, eğitim sistemindeki sorunlar, bölümlerin ihtiyaçtan fazla mezun vermesi gibi nedenleri işsizliğin kaynağı olarak düşünmeleri gibi faktörler öne çıkmaktadır.

Araştırma bulgularında hareketle öğrencilerin iş bulma ümitlerini etkileyen faktörler değerlendirildiğinde birtakım önlemlerin alınması ve İİBF kontenjanları belirlenirken işgücü piyasası ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ayrıca, üniversitelerde verilen eğitimin sorgulanması ile; üniversitede verilen eğitimlerde yabancı dil ve bilişim teknolojisi ders yoğunluğunun artırılması, verilen eğitimin günün gerçeklerini ve işgücü piyasasının beklentilerini karşılaması yönünde dizayn edilmelidir. Buna ek olarak, zorunlu stajın kapsamının genişletilmesi ile iş tecrübesi sağlamaları, ön bir deneyim olarak düşünülebilir.

İşsizlik ve özel olarak genç işsizliği makro bir sorundur ve uzun vadeli önlemler gerektirmektedir. Bu sorunla mücadelede birçok araç kullanılmaktadır. Ancak kapsamlı bir politika olmadıkça kullanılan araçlar yetersiz kalacaktır. Özellikle eğitim politikaları ve istihdam politikaları bu noktada önem kazanmaktadır. Genç işsizliği önleme noktasında en önemli tedbirlerden biri kuşkusuz eğitim politikalarının düzenlenmesine ve güçlendirilmesine ilişkindir. Eğitim-istihdam ilişkisinde işgücü piyasası açıklarına yönelik bir politikanın geliştirilmesi, aksak işleyen işgücü piyasasını dengelemesi bakımından önemlidir. İstihdam politikalarında da yatırım teşvikleri gençleri kapsayacak şekilde olmalı ve bu konuda ücret, istihdam süresi ve diğer desteklerin kapsamının genişletilmesi ile özellikle eğitilmiş gençlere yönelik aktif istihdam politikalarının yaygınlaştırılması yerinde olacaktır.

Kaynakça

- Alpar, Reha (2011) **Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler**, Detay Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.
- ARMER(Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Merkezi),(2015)Türkiye’de Üniversite Mezunu Nüfusun İşgücü Durumu Raporu, **TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Sosyal Politika Bölümü**.
- Bora, Aksu; Erdoğan, Necmi; Bora Tanıl; ve Üstün, İlknur (2013) **Boşuna mı Okuduk? Türkiye’de Beyaz Yakalı İşsizliği**, İletişim Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.
- Bülbül, Okan Güray (2014)İşsiz I.I.B.F’lilerinSayısı 90 Ülkenin Nüfusunu Aştı, <http://www.aksam.com.tr/-okan-guray-bulbul/yazarlar/issiz-iibflilerin-sayisi-90-ulkenin-nufusunu-asti/haber-339049>, E.T:20.08.2017.
- Çondur, Funda ve Bölükbaş, Mehmet (2014)*Türkiye’de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme*.**Amme İdaresi Dergisi**, 47,77-93.
- DİSK-AR (2017) İşsizlik ve İstihdam Raporu, **Disk-Ar Dergisi**, <https://disk.org.tr/2017/05/disk-ar-issizlik-ve-istihdam-raporu-mayis-2017/>, E. T:15.07.2017.
- Dursun, Salih ve Aytaç, Serpil (2009), *Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı*, **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt XXVIII, Sayı 1, 71-84.
- ILO, (2017),World Employment and Social Outlook- Trend 2017, Geneva.

- ILO, (2017), World Employment and Social Outlook- Trends for youth 2016, Geneva.
- ILO,(1982),Resolution concerning statistics of the economically active population, employment, unemployment and underemployment, The Thirteenth International Conference of Labour Statisticians, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_087481.pdf, E.T: 11.07.2017.
- Erdayı, Ahmet Utku (2009), *Dünya'da Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar Ve Türkiye. Çalışma ve Toplum Dergisi*, 22, 133-162.
- Gençler, Ayhan, (2011) *Avrupa Birliği'nde Krizin İşsizliğe Etkisi ve İstihdam Teşvikleri. Çalışma İlişkileri Dergisi*, 2, 1-25.
- Gürsel, Seyfettin ve Ulusoy, Veysel (1999), **Türkiye'de İşsizlik ve İstihdam**, YKY Yayınları, İstanbul.
- Işık, Volkan (2016) *Türkiye'de Genç İşsizliği ve Genç Nüfusta Atalet*, **HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, 5/11, 130- 145.
- İş Hukuku Enstitüsü (2006) *Türkiye'de Genç İşsizliği ve Mücadele Politikaları*, https://www.ishukuku.org/index.php?option=com_content&view=article&id=70:tuerkiyede-genc-sizlii-ve-muecadele-politikalar-&catid=41:toplu-hukuku&Itemid=65, E. T: 12.07.2017.
- İzgi, Berna, (2012) *Genç İşsizliği ve Eğitim ile Olan İlişkisi*, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 41, 295- 310.
- Kıçır, Başak, (2017) *Eğitilmiş Genç İşsizliği Üzerinden İşsizlik Kaygısına Bir Bakış*, **Çalışma ve Toplum Dergisi**, 54, 1369- 1396.
- Kiraz, Zafer ve Kurul, Nejla(2018), *Türkiye'de Öğretmen İşsizliği ve Ataması Yapılmayan Öğretmenler Hareketi*, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 14(1): 270-302.
- Öztürk, Zekai, Bozdan, Dicle Nehir ve Özenci, İlkyaz (2017), *Uluslararası Ticaret Bölümü Öğrencilerinin Bölümü Tercih Nedenleri Ve Kariyer Planları Üzerine Bir Araştırma*, **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**, Ağustos 2017 Cilt: 6 Sayı: 3, 342- 351.
- Soysal, Abdullah ve Söylemez, Cevat (2014), *İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Bireysel Kariyer Planlamalarına Etki Eden Faktörler: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği*, **Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi**, (12), 23-38.
- Taş, H , Bilen, M . (2015). *Avrupa Birliği Ve Türkiye'de Genç İşsizliği Sorunu ve Çözüm Önerileri. Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3 (6), 50-69.
- Tekin-Tayfun, Ayşe Nur ve Korkmaz, Adem (2016), *Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 8(17), 534-558.
- Türkiye İstatistik Kurumu, Hane Halkı İşgücü Anketi, www.tuik.gov.tr.